

בסיעתא דטימיא

שיעור שבועי

הגאון הגדול

רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

פרשת דברים | 579

ד' במנ"א תשי"ב

ניתן לשמוע בקו ישיר: 03-6171004

www.kolhalashon.com

גישה ישירה לשיעור במערכת קול הלשון

בלי לחפש ולדפדף בין השיעורים במערכת.
מתקשרים לקו קול הלשון במספרים הרגילים והישירים,
מקיימים מיד כוכבית * סולמית #
ואחריו את מספר השיעור 33501556 ולסיום סולמית #

פרשת דברים תשפ"ב

שיעור הגר"י זילברשטיין שליט"א ב"בית הכנסת המרכזי רמת אלחנץ"

לע"נ שמואל ב"ר משה גודלבסקי ז"ל
לע"נ אברהם יצחק בן אליעזר מנחם ושרה שפס ז"ל

**אדם שיש לו יתר לחץ דם ואינו מאוזן.
האם יצום בת"ב ?**

תשובה :

נאמר ב'ערוך השולחן' [תקנ"ד ז']: "וכן מי שאינו יכול לצום בת"ב, אם הוא חלוש שקרוב שיפול לחולי אבל בלי סכנה, אין לו להתענות, שבמקום חולי לא גזרו רבנן. אפילו חולה שאינו מוטל במטה, ואין בו סכנה, כיוון שהוא חולה וחש בגופו.

נראה להסביר מה הכוונה חולה החש בגופו ? דהיינו שלמחרת הצום ירגיש סחרחורת, ולכן לא צריך לצום.

כותב הרמב"ן: "מי שלא צריך לצום אין כדאי להחמיר".

לסיכום: אדם הסובל מיתר לחץ דם ולא מאוזן, אם למחרת ירגיש סחרחורת, זהו חש בגופו - שלא צריך לצום.

**כתב הרמב"ם: תינוקות שלא הגיעו לגיל
בר מצוה לא יצומו מפני הסכנה**

שיאלה :

שאלו חכמי הדור, ראינו תינוקות שצמו ולא אירע להם דבר ?

תשובה :

השיב על כך ר' דוד צינזיהיים זצ"ל: נכון שעכשיו אותו קטן אינו מרגיש כל השפעה עקב הצום, אבל צריך לדעת שזה פוגם בו, וכעבור עשרות שנים ייתכן שתתגלה ההשפעה של הצום שצם בקטנותו. לזה התכוון הרמב"ם שלא יצום מפני הסכנה - כלומר, ייתכן שהסכנה תתגלה.

**ת"ב נדחה, האם יום א' הוא תשלומין, או
שיחז"ל קבעו שיזה זמנו ?**

שיאלה :

למאי נפקא מינה אם יום א' הוא תשלומין, או שהוא זמנו של ת"ב ?

תשובה :

א. מה דינו של קטן שהגדיל ביום א'. ביום ת"ב שחל בשבת היה עדין קטן, ויום בר המצוה שלו הוא ביום א', י' באב. אם נאמר שעיקר הדין הוא שהתענית היא בשבת, רק חז"ל אמרו היות ואי אפשר לצום בשבת, אנחנו דוחים את הצום. אם כך הרי בזמן התענית הקטן היה פטור. אבל אם נאמר שמראש חז"ל קבעו שבמקרה כזה התענית היא ביום א', הרי ביום א' הוא כבר גדול וחייב לצום.

ב. חולה שבשבת היה מנוע מלצום, אבל ביום א' כבר יכול לצום. אם נאמר שהתענית נדחת משבת ליום א', הוא פטור מתשלום. אבל אם נאמר שחז"ל קבעו את התענית ליום א', הוא חייב לצום, משום שהוא כבר לא חולה.

על פניו נראה, שאכן הצום הוא בשבת, ויום ראשון הוא תשלומין. ראייה לדבר היא מהכתוב בשולחן ערוך [או"ח תקנ"ט ט'], שסנדק בת"ב שנדחה, אינו משלים תעניתו, אלא צם רק עד לאחר הברית. אם חז"ל היו קובעים את יום א' כעיקר הצום, לא היה שייך שלא ישלים תעניתו. מכאן שת"ב שחל בשבת נדחה, ויום א' הוא תשלומין לו.

להשיב תשובה, לידע את הכלה, ולבטל את החתונה.

אלא אני מברך את החתן שה' ישלח עזרתו מקודש ומציון יסעדהו, וישלח לו רפואה שלימה.

אנו כבר נמצאים חמישים שנה ויותר מהמעשה הזה, וברוך השם הברכה נתקיימה במלואה, והזוג חיי באושר, יתכן, שעד היום הכלה כלל לא יודעת מהדרמה שהייתה ביום חופתה.

יש לשאול מה היה צריך לפסוק במקרה כזה - מצד אחד, נכון שביום החתונה יש כאן עלבון וצער של הבחור, אבל מצד שני אם לא יספרו זאת, הרי הכלה תסבול כל החיים, ואולי כן צריך לספר, כי הבחור פשע בעצמו שלא סיפר לכלה, אבל הכלה מה חטאה שלא מספרים לה?

תשובה:

נראה להסביר פסקו של ה'הר צבי' - הסיבה שצריך לגלות את הפגם של החתן, הוא משום שנאמר 'לא תעמוד על דם רעך' כמבואר בסנהדרין [ע"ג]: "מִנֵּן לרואה את חבריו שהוא טובע בנהר, או חיה גוררתו, או לסטים באים עליו, שהוא חייב להצילו, תלמוד לומר 'לא תעמוד על דם רעך' [ויקרא י"ט], יעו"ש.

כאן בענייננו, החתן שהעלים מהכלה שהוא סובל ממחלת נפש, דומה לליסטים באים עליו, שחייב לגלות. כל זה אילו היה קרוב המשפחה בא לשאול לפני החופה. אבל כשבא לשאול ביום החתונה תהיה בושותו של החתן מרובה מאד, והוא עלול להגיע לפיקוח נפש, כי עלול לקבל שבץ לב, ואף על פי שהוא גרם לכך, שהעלים את דבר מחלתו מהכלה, בכל זאת אסור להרגו.

לכן כאשר עומדים לפני קרוב המשפחה שני איסורים: 'לא תעמוד על דם רעך', ואיסור של "לא תרצח" גובר האיסור של "לא תרצח" ואסור לגלות את מחלת החתן כי יתכן שיהרוג אותו.

לסיכום: אם יגלה שהחתן חולה נפש הוא עלול למות, לכן יש להימנע מלהרוג נפש, ולא יספר לכלה, והשי"ת קיבל תפילת הצדיק בעת מבוכה גדולה, וריפא את החתן.

בשנתגלה לרופא לפני חופה - שהחתן היה חולה נפשי !!

טיאלה:

לפני כשבועים שנה עלה בחור לארץ ישראל מהודו, והיה בחור חמד ממש, והתארס עם כלה נאה וחסודה.

ביום החתונה, אחד מקרובי הכלה (שהיה רופא) זיהה את החתן וחשכו עיניו: "זה החתן של קרובתי הכלה?! עמו היא הולכת להקים את ביתה הערב? והרי אני מכיר אותו היטב מבית החולים, הייתי זמן מה בהודו בתור רופא, ואני ראיתי את הבחור שאינו בריא בנפשו, והיה יוצא ונכנס בבית החולים של חולי נפש, זה הרי ממש מקח טעות".

מכיוון שרק הוא הכיר את הבחור, וחשש מאד לקרובתו הכלה, לא ידע מה לעשות, מצד אחד זהו מקח טעות אמיתי, שהכלה נופלת לפח עם בחור כזה, ומצד שני, הרי היום זה יום החופה, וכי יבטל את החתונה ביום החופה, הרי אני מאמלל חתן בצורה נוראה.

בצר לו, רץ לביתו של הגאון רבי צבי פסח פרנק זצ"ל, וסיפר לו את כל הסיפור, ושאלו מה הוא צריך לעשות, אם לא יגלה לכלה הוא מאמלל אותה לעולם, ואם יספר, הוא מאמלל את החתן בבושה עצומה שתעשה לה כנפים בכל העולם, מה יעשה?

היה ניכר על הגאון רבי צבי פסח פרנק שזו שאלה מאד קשה, והוא חוכך זמן רב בדעתו מה לעשות, וזה מובן, כי יש כאן שאלה מאד קשה; מצד אחד כלה שעומדת להתחתן עם בחור כזה, ויתכן שכל הקידושין הם מקח טעות, מצד שני, אם יבטלו את החתונה, גם זה איום ונורא לחתן?

לאחר התלבטות השיבו רבי צבי פסח פרנק: אילו היית שואל אותי קודם לכן, אולי הייתי משיב תשובה אחרת, אבל כיון שהחתונה נערכת היום ויש בזה צער, עלבון וסכנת נפשות, איני יכול

הזה חייב להיענש, אבל כאשר יש לפנינו חולה מסוכן, הם חייבים להתחייב שלא יגעו בו.

הוריש את ביתו רק לבן אחד כדי שהדירה תחזור אליו בשיבוא משיח צדקנו

טיאלה :

מעשה ביהודי שהיו לו כמה בנים, והייתה לו דירה בעיר העתיקה בירושלים עיר הקודש ת"ו. בצוואתו הוא כתב שהוא מוריש את הדירה רק לבנו הבכור, ומתנה, שבן זה יוריש את הדירה רק לבן אחד אחריו וכן הלאה. כמו כן הוא מתנה, שאין רשות למכור את הדירה בשום פנים ואופן עד כי יבוא שילה, וכשיבוא המשיח במהרה בימינו והוא יקום בתחיית המתים עם שאר מתי עמך ישראל, הדירה תחזור אליו, וכך תהיה לו דירה בירושלים עיר הקודש סמוך למקדש.

הנה, האיש הזה נפטר לבית עולמו, וכעת האלמנה בוכייה, יש לה כמה ילדים לחתן ואין לה מספיק כסף, והיא רוצה למכור את הדירה כדי לממן את צרכי חתונת ילדיה, והיא שואלת האם היא יכולה למכור את הדירה, או שמא אסור לה למכור את הדירה כי בעלה השאיר תנאי מפורש שלא ימכרו את הדירה ?

תשובה :

לכאורה היה נראה שהתנאי של הנפטר אינו תקף משני טעמים:

א. יש בעיה בעצם התנאי, שהרי החלק העיקרי של התנאי הוא שהדירה תחזור אליו כשיקום בתחיית המתים, והרי קיי"ל שיירושלים לא נתחלקה לשבטים כמבואר ברמב"ם [פ"ז מבית הבחירה הי"ד, ובעוד מקומות]. עוד מבואר בספר יחזקאל [פרק מ"ח], שלעתיד לבוא תהיה חלוקה חדשה לשבטים, ואם כן כשיזכה לקום לתחיה, הוא לא יוכל להחליט אם יגור בדירה זו או לא, אלא תהיה חלוקה מחודשת לכל עם ישראל, ומכיוון שהחלק העיקרי של התנאי בטל, ממילא בטל כל התנאי.

ב. כמו כן היה נראה לומר שאפילו אם היינו אומרים שמצד דיני תנאים, התנאי קיים על מה שאפשר לקיימו, ולכן אין זכות לבנים למכור את

רופא מומחה, חטא בחטא שימגיע לו מיאסר, אך הרבים צריכים לו לפיקוח נפש

טיאלה :

רופא טיפל בחולה בצורה מאוד מוצלחת. החולה זקוק עכשיו לטיפול נוסף, ורוצה כמובן שדווקא הרופא הזה יטפל בו. הרופא לא נמצא בארץ - הוא ברח לחו"ל. הרופא טוען שהעלילו עליו עלילות שווא, אבל היו עדים כנגדו, והמשטרה רוצה להכניסו לבית הסוהר. החולה פונה לרשויות שיתירו לרופא לחזור ארצה כדי לטפל בו, אבל הרופא דורש מהרשויות ערבויות שלא יעצרו אותו. המשטרה מסרבת לתת לו לחזור מבלי שיעצר, ואם יחזור, יעצרוהו ויכניסוהו לבית הסוהר, למרות שהחולה הזה זקוק לו, ובלעדיו הוא אומלל. במשטרה טוענים שיש עוד רופאים טובים שיכולים לטפל בחולה זה.

השאלה שהופנתה הייתה, אילו היו הולכים בארצנו לפי דעת תורה, מה היא דעת תורה במקרה מעין זה ?

תשובה :

כותב הרמב"ם [הלכות רוצח פ"ז ה"ח]: "הגולה אינו יוצא מעיר מקלטו לעולם ואפילו לדבר מצוה....אפילו כל ישראל צריכין לתשועתו כיואב בן צרויה אינו יוצא משם לעולם עד מות הכהן הגדול. ואם יצא התיר עצמו למיתה".

נשאלת השאלה: הכיצד זה שאינו יוצא לעולם ! האם פיקוח נפש אינו דוחה את גאולת הדם ?

השיב הרב אלישיב זצ"ל: אם יואב בן צרויה יצא מעיר מקלט, מותר לגואל הדם להורגו. אבל הרמב"ם לא כותב עצות, מה לעשות במקרה כזה שכולם זקוקים ליואב בן צרויה. אמר הרב אלישיב זצ"ל : אמנם מותר לגואל הדם להורגו, אבל בית הדין ימנע זאת ממנו, ע"י שיסגרו אותו במקום שממנו לא יוכל לצאת, כל זמן שזקוקים ליואב בן צרויה.

לענייננו, אם בית הדין רואה שלחולה זה יש גמירות דעת רק מרופא זה, וירוח איש יכלכל מחלהו, בכהאי גוונא, בית הדין יצווה על השלטונות לא לגעת ברופא. אמנם מבחינת השלטונות, הרופא

וסיים שם כותב הצוואה: "כל זה עשיתי כדי להיות דירה פה ירושלים ת"ו בביאת משיחנו..." ע"כ.

והנה בנידון שם, לא היה מדובר באעבורי אחסנתא, מפני שלמעשה היו לו חמשה בתים קטנים מאוד, והיו לו חמשה בנים, כך שכל בן קיבל חלק בשווה, והוא, לא נתן רק לבן אחד את הכל.

אמנם גם שם הוא התנה שאין רשות למכור את הדירות כלל, מפני שהוא רוצה שתהיה לו דירה כשיבוא המשיח במהרה בימינו. ואם כן חזינן שתנאי זה הוא לא דבר מופרך, וגם אנשים גדולים רוצים להתנות כאלו תנאים.

וכמו כן חזינן שאין חסרון בעצם זה שהוא לא מנחיל לבנים את הבתים ואת הנחלה שיהיה שלהם לחלוטין.

והנה ה'חקרי לב' האריך לדון בצוואה זו מצד הסברא שירושה אין לה הפסק, ואין בכוחו להוריש לבנים רק פירות של הדירה ולא את גוף הדירה, והוא כמתנה על מה שכתוב בתורה.

ואכן ה'חקרי לב' כתב בתחילה, שכל מה שהוא דן הוא רק בבחינת יגדיל תורה ויאדיר, מפני שאפילו אם נאמר שלפי דעתו אין קיום לצוואה, מכל מקום מי הוא אשר יכניס את ראשו בין ההרים הגדולים, ההוא סבא קדישא שציווה על זה ושהסכימו עמו רבני דורו, "דמה ידענו ולא ידעו הם", אמנם למעשה הוא האריך בזה והסיק שהצוואה תקפה. ואם כן לכאורה הוא הדין בענייננו.

אמנם יש עדיין קצת מקום לדון בזה מפני שבענייננו הוא הנחיל את הכל לבן אחד, ולא חילק את הנחלה בשווה בין הבנים, ואילו אצל ה'חקרי לב' הוא חילק את הכל בשווה בין הבנים, ואם כן יש קצת מקום לומר שאם היה יודע שאין זה רצון התורה להביא את הכל לבן אחד, אז לא היה כותב כן. למעשה נראה בענייננו, לא להתחשב בצוואה, כיוון שאינה מתאימה לתורה, ולחלק את הבית

הדירה, מכל מקום יתכן שכל התנאי הוא "תנאי בטעות", שהרי מדובר כאן באחד שרוצה לעשות את רצון בוראו, שהרי כל מה שהוא עשה את התנאי היה בגלל שרצה לזכות במעלה רוחנית גבוהה להיות סמוך למקדש. אבל למעשה הוא חטא בצוואה זו בכמה חטאים: חטא ראשון, בזה שהעביר את הנחלה לבן אחד במקום שיתחלק בין כל הבנים בשווה. חטא השני הוא, ששייר לעצמו חלק בנחלה, והרי הדבר הטוב ביותר לעשות בנחלתו הוא להעבירו לבניו, ועל שם כך נחלה נקראת כך, דהיינו ש"נחלה" הוא מלשון נחל, לפי שנמשך ועובר מאבות לבנים כנהר ונחל שנמשך ממעין נובע¹.

אם כן בזה שהוא הוריש את הדירה רק לבן אחד, וכן הוא התנה שהדירה תחזור אליו, הוא לא עשה את רצון הבורא, וממילא כל התנאי שעשה היה בטעות, וממילא הצוואה בטילה.

אכן יעויין ב'חקרי לב' [חו"מ ח"ג סימן ל"ו] שדן בשאלה כעין זו, לגבי צוואה שנכתבה על ידי הגאון רבי ברוך מזרחי (שהיה זקנם של בעל ה'אדמת קדש ובעל ה'פרי תבואה), והצוואה אושרה על ידי גדולי הדור, וזה נוסח הצוואה: "בהיות שאני ברוך מזרחי נתן לי הקב"ה בתים בתוכי ירושלם... באופן שהם בין הכל ה' בתים, ואני הורשתי לבני, הם והספרים שיש לי אחר פטירתי נחלת אבות כמנהג, אך בתנאי שהבתים יהיו לדירה בלבד, ולא יהיה להם רשות לא להם ולא לבניהם ולא לבני בניהם עד סוף כל המשפחה, לא למכור ולא למשכן ולא ישעבדו אותם לשום כתובה לא לכתובת נשי בניהם ולא לכתובת בנותיהם עד עולם... ואם יבוא שום אדם חס ושלום לערער כדי למכור או למשכן בין מהבנים ובני הבנים... מעתה הוא מובדל מעדת ישראל ונח"ש כרוך, וכל זה הוא בכח התורה, אלא יהיו קיימים עד ביאת משיחנו במהרה בימינו, ואחר כך יחזרו הבתים אליי".

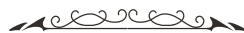
¹ ז"ל השו"ע (חו"מ סימן רפב ס"א): כל הנותן נכסיו לאחרים והניח היורשים, אף על פי שאין היורשים נוהגים בו כשורה אין רוח חכמים נוחה הימנו, וזכו האחרים בכל מה שנתן להם. ומידת חסידות שלא להעיד בצוואה שמעבירין בה הירושה מהיורש, אפילו מבין שאינו נוהג כשורה לְאָחֵיו חכם ונוהג כשורה. הגה: מי שצוה לעשות בנכסיו הטוב שאפשר לעשות, יתנהו ליורשיו כי אין טוב מזה.

כעין זה מצינו במסכת יומא [ע"א:] לגבי שמעיה ואבטליון: "מעשה בכהן גדול אחד שיצא מבית המקדש והוּוּ אזלי כולי עלמא בתריה, כיוון דחזינוהו לשמעיה ואבטליון, שבקוהו לדידיה ואזלי בתר שמעיה ואבטליון. לסוף אתו שמעיה ואבטליון לאיפטורי מיניה דכהן גדול. אמר להן ייתון בני עממין לשלם אמרו ליה ייתון בני עממין לשלם דעבדין עובדא דאהרן ולא ייתי בר אהרן לשלם דלא עביד עובדא דאהרן.

אכן נראה שכל זה אמור כשלא מצא ישראלית בעלת מידות טובות, אבל אם גם לה יש מדות טובות, אלא שלגירות יש מדות טובות יותר, יתכן שעדיף את בעלת התשובה, ואין לנו גדול ממה רבינו שנשא אשה כושית המושלמת במידותיה, ובכל זאת אומרת הגמרא במסכת בבא בתרא [ק"ט:]: "אמר רבי אלעזר לעולם ידבק אדם בטובים שהרי משה שנשא בת יתרו יצא ממנו יהונתן, אהרן שנשא בת עמינדב יצא ממנו פנחס". ואם כן לכאורה עדיפה בעלת התשובה.

והרב יונתן שלוש העלה סברא נוספת שיש להתחשב בה, והוא בהקדם המבואר במנהגי מהרי"ל [ליקוטים אות א'] שהוא נשא אלמנה בזיווג שני, וכשהיה מדבר אליה, היה מכבדה בדבריו, כאילו מדבר אל רבים, מפני שאלמנה נשאה. הרי שגם אלמנה שנשאת בשנית יש בה דין אלמנה, וצריך לדבר אליה רכות. אם כן מכיוון שבגירות יש מצוה של 'ואהבת את הגר', והתורה הזהירה על כך בכמה מקומות, אם כן, אם נראה לו שהוא יעמוד בזה ויכבד את אשתו כראוי, אדרבה יש ענין לשאת את הגירות לזכות בעוד מצוה, אבל אם הוא חושש שייכשל, עדיף שלא יִשְׁאַנְהָ, שלא יכשל באיסורים נוספים.

ליורשים. כל זה בתנאי שיסכימו לדבר עוד שני רבנים.

להתחתן עם בעלת תשובה או עם גיורת בעלת מידות טובות

טיאלה:

בעל תשובה, כבן 40 מעוכב שידוך, שהציעו לו שתי הצעות שידוך. הצעה אחת, בעלת תשובה בת 33, בחורה יראת ה' ובעלת מדות טובות, הצעה אופיינית לאותו בעל תשובה. ומאידך, ההצעה השנייה, גיורת כבת 30, שעבדה על עצמה באופן מאוד מיוחד, והגיעה לרמות מאוד מאוד גבוהות בעבודת ה', ביראת שמים, במידות טובות ובעשיית חסד וצניעות. בחורה זו ממש מושלמת ביראת שמים ובמידות טובות, החיסרון הגדול שלה, רק גירותה. על כן, בעל תשובה זה, מתלבט לאיזה הצעה לגשת קודם, אם לבעלת התשובה או לגיורת, את מי להעדיף?

תשובה:

הנה בגמרא מבואר שרבי הורה לבניו שלא ינסבו גיורתא, ומאידך מבואר בהוריות שכולם רצים לישא גיורת. יש מתרצים שהגמרא בהוריות מיירי, שלא מצא אשה כשרה כמו הגיורת, ויש לזה סמך מדברי הספר חסידים [סימן שע"ז] שכתב בזה"ל: "כל שיש לו לב טוב, ולוקח גיורת שיש לה לב טוב, וצנועים וגומלי חסדים, ונעימים במשא ומתן, מוטב להתחתן בזרעם מלהתחתן בזרע ישראל שאין בהם אלה המידות, לפי שהזרע של גר יהיו צדיקים וטובים".

להזכירכם, השיעור הבא יתקיים בעז"ה ביום ב', ב' באלול תשפ"ב, בבית הכנסת המרכזי ברמת אלחנן בשעה 20:00. תפילת ערבית בשעה 19:40.

**ייטיר בוח גדול למערכת קול הלשון ולראשייה,
על העברת השיעור באיכות מופלאה.**

ניתן להאזין לשיעור בשידור חי מקול הלשון במס' טל' 03-6171004